

Yrityskaupan hyväksyminen ehdollisena asiassa Mehiläinen Hoivapalvelut Oy, Mehiläinen Oy ja Ykkös- ja Onnikodit Oy / Humana Hoiva Oy, Hoivakoti Joutsenkulma Oy, Palvelukoti Hilmarit Oy ja Pirtakoti Oy

Sisälllys

1	Asia ja sen vireilletulo	3
2	Ratkaisu.....	3
3	Osapuolet ja niiden harjoittama liiketoiminta.....	3
4	Sovellettava lainsäädäntö	4
4.1	Kilpailulain yrityskauppavalvontaa koskevat säännökset	4
4.2	Kilpailulain yrityskauppavalvontaa koskevien säännösten soveltaminen asiassa	4
5	Viraston selvitystoimenpiteet.....	5
6	Markkinat, joilla ei havaittu ongelmia.....	6
7	Relevantit markkinat	7
7.1	Johdanto	7
7.2	Ikäntyneiden asumispalvelut Varkauden alueella	8
7.2.1	Ilmoittajan näkemys relevanteista markkinoista.....	8
7.2.2	KKV:n arvio relevanteista markkinoista	9
8	Yrityskaupan kilpailuvaikutukset.....	11
8.1	Johdanto	11
8.2	Ilmoittajan näkemys yrityskaupan kilpailuvaikutuksista	11
8.3	KKV:n arvio yrityskaupan kilpailuvaikutuksista.....	12
8.3.2	Rakenteellinen tarkastelu	13
8.3.3	Keskittymästä muodostuu hyvinvointialueelle välttämätön kauppakumppani	14
8.3.4	Tasapainottavat tekijät.....	15
8.4	Yhteenveto kilpailuvaikutusten arvioinnista	15
9	Sitoumukset	16
9.1	Ilmoittajan KKV:lle esittämät sitoumukset	16
9.2	Sitoumusten arviointi	17
10	Sovelletut säännökset	19
11	Muutoksenhaku	19
12	Lisätiedot	19

1 Asia ja sen vireilletulo

Yrityskauppa-asia, jossa Mehiläinen Hoivapalvelut Oy, Mehiläinen Oy ja Ykkös- ja Onnikodit Oy ("Mehiläinen" tai "ilmoittaja") hankkii Humana Hoiva Oy:n, Hoivakoti Joutsenkulma Oy:n, Palvelukoti Hilmarin Oy:n ja Pirtakoti Oy:n ("Humana hoiva" tai "kohde").

Yrityskauppa on ilmoitettu Kilpailu- ja kuluttajavirastolle ("KKV" tai "virasto") 19.8.2024.

2 Ratkaisu

Kilpailu- ja kuluttajavirasto määrää jäljempänä kuvatut sitoumukset noudatettaviksi ja hyväksyy ehdollisena yrityskaupan, jossa Mehiläinen hankkii yksinomaisen määräysvallan Humana Hoiva Oy:ssä, Hoivakoti Joutsenkulma Oy:ssä, Palvelukoti Hilmarin Oy:ssä ja Pirtakoti Oy:ssä.

3 Osapuolet ja niiden harjoittama liiketoiminta

- Mehiläinen** on terveys- ja sosiaalipalveluita tarjoava konserni, joka toimii laajalaisesti yksityisrahoitteisissa terveyspalveluissa sekä julkisrahoitteisissa terveys- ja sosiaalipalveluissa. Sosiaalipalveluissa Mehiläinen tarjoaa ikääntyneiden asumis- ja kotihoitopalveluita, mielenterveys- ja päihdekuntoutujien asumispalveluita, kehitysvammaisten ja vammautuneiden asumispalveluita sekä lastensuojelupalveluita.¹ Mehiläisellä on ympäri Suomen noin 100 ikääntyneiden hoivakotia ja 90 mielenterveys- ja päihdekuntoutujien asumispalveluyksikköä. Hoivakodit toimivat pääasiassa Mainiokodit-brändin alla ja mielenterveys- ja päihdekuntoutujien yksiköt Ykköskodit-nimellä.
- Kohde** sisältää 19 Humana-konsernin asumispalveluyksikköä, joista 15 tarjoaa ikääntyneiden asumispalveluita ja neljä ikääntyneiden mielenterveyskuntoutujien asumispalveluita.² Kohteeseen kuuluu lisäksi kaksi kotihoito- ja kotisairaanhoidon palveluita tarjoavaa yksikköä. Valtaosa kohteeseen kuuluvista hoivakodeista toimii Kotikylä-brändillä.

¹ Palveluasumisen markkinat voidaan tarkastelussa jaotella edelleen tavalliseen (yhteisöllinen) ja tehostettuun (ympäri vuorokautinen) palveluasumiseen.

² Humana Hoiva Oy:n kahdeksan yksikköä, Vivante Oy:n kolme yksikköä, Villa Marin Hoitopalvelut Oy, Iltatuulikoti Oy, Kristallihovi Oy, Kristallikartano Oy, Pirtakoti Oy, Anna ja Aatu Oy, Palvelukoti Metsärinne Oy, Cajanuksentienkoti Oy, Hoivakoti Joutsenkulma Oy, Palvelukoti Hilmarin Oy. Humana-konserni jatkaa kohteeseen kuulumattomilta osiltaan mielenterveyskuntoutujien palveluiden tuottamista myös yrityskaupan jälkeen, mutta luopuu strategiansa mukaisesti mielenterveyskuntoutujien asumispalveluyksiköistä, joiden asiakkaat ovat ikääntyneitä.

4 Sovellettava lainsäädäntö

4.1 Kilpailulain yrityskauppavalvontaa koskevat säännökset

3. Kilpailulain (948/2011) 21 §:n 1 momentin mukaan yrityskaupalla tarkoitetaan: 1) kirjanpitolain (1336/1997) 1 luvun 5 §:ssä tarkoitetun määräysvallan tai vastaavan tosiasiallisen määräysvallan hankkimista; 2) elinkeinonharjoittajan koko liiketoiminnan tai sen osan hankkimista; 3) sulautumista; 4) sellaisen yhteisyrityksen perustamista, joka huolehtii pysyvästi kaikista itsenäiselle yritykselle kuuluvista tehtävistä.
4. Kilpailulain 22 §:n 1 momentin mukaan säännöksiä yrityskauppavalvonnasta sovelletaan yrityskauppaan, jossa yrityskaupan osapuolten yhteenlaskettu Suomesta kertynyt liikevaihto ylittää 100 miljoonaa euroa ja jossa vähintään kahden yrityskaupan osapuolen Suomesta kertynyt liikevaihto ylittää kummankin osalta 10 miljoonaa euroa.
5. Kilpailulain 25 §:n 1 momentin mukaan markkinaoikeus voi Kilpailu- ja kuluttajaviraston esityksestä kieltää tai määrätä purettavaksi yrityskaupan tai asettaa yrityskaupan toteuttamiselle ehtoja, jos yrityskauppa olennaisesti estää tehokasta kilpailua Suomen markkinoilla tai niiden oleellisella osalla erityisesti siitä syystä, että sillä luodaan määräävä markkina-asema tai vahvistetaan sitä. Kilpailulain 25 §:n 2 momentin mukaan jos 1 momentissa tarkoitettu kilpailun estyminen voidaan välttää asettamalla yrityskaupan toteuttamiselle ehtoja, Kilpailu- ja kuluttajaviraston tulee esityksen tekemisen sijasta neuvotella ja määrätä tällaiset ehdot noudatettaviksi. Kilpailu- ja kuluttajavirasto ei voi määrätä yrityskaupalle ehtoja, joita yrityskaupan ilmoittaja ei hyväksy.
6. Kilpailulain 27 §:n 1 momentin mukaan osapuolet eivät saa ryhtyä toimenpiteisiin yrityskaupan toteuttamiseksi, ellei tässä laissa toisin säädetä tai asian käsittelyssä toisin määrätä, ennen kuin yrityskauppa on hyväksytty ilman ehtoja tai ehdollisena taikka kaupan on katsottava tulleen muuten hyväksytyksi.

4.2 Kilpailulain yrityskauppavalvontaa koskevien säännösten soveltaminen asiassa

7. Yrityskauppailmoituksen mukaan Mehiläinen hankkii yksinomaisen määräysvallan kohteeseen kuuluvissa yrityksissä. Järjestelyssä on kyse kilpailulain 21 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetusta määräysvallan hankkimisesta.
8. Mehiläinen-konsernin³ Suomesta kertynyt liikevaihto vuonna 2023 oli noin [___] (hakasulkeisiin merkityssä kohdassa tieto on poistettu liikesalaisuutena) miljoonaa euroa. Kohteen Suomesta kertynyt liikevaihto vuonna 2023 oli noin [___]

³ Mehiläisen pääomistaja on CVC Capital Partnersin ("CVC") hallinnoimat rahastot. Yrityskauppavalvonnalle säädetyt liikevaihtorajat ylittyvät joka tapauksessa, joten CVC:n liikevaihtotietoja ei ole yksilöity yrityskauppailmoitukseen.

miljoonaa euroa. Koska kilpailulain 22 §:n mukaiset liikevaihtorajat ylittyvät, järjestykseen sovelletaan kilpailulain yrityskauppavalvontaa koskevia säännöksiä.

9. Virasto katsoo, että Mehiläisen ja Humana hoivan välinen yrityskauppa estää olennaisesti tehokasta kilpailua ikääntyneiden tehostetun palveluasumisen markkinalla Pohjois-Savon hyvinvointialueeseen kuuluvassa Varkauden kaupungissa kilpailulain 25 §:n 1 momentin tarkoittamalla tavalla. Kilpailulain 25 §:n 2 momentin mukaisesti tämä kilpailun estyminen voidaan välttää yrityskaupan toteuttamiselle asetettavilla tämän päätöksen liitteenä olevilla ja jäljempänä jaksossa 9 kuvatuilla ehdoilla, jotka virasto määrää tällä päätöksellä noudatettaviksi.
10. KKV on 19.9.2024 tekemällään päätöksellä siirtänyt asian kilpailulain (948/2011) 26 §:n mukaiseen jatkoselvitykseen. Jatkoselvityksen määräaika päättyy 31.12.2024.
11. Yrityskaupan toteuttamiselle asetettujen ehtojen mukaisesti osapuolet eivät saa ryhtyä toimenpiteisiin yrityskaupan toteuttamiseksi kilpailulain 27 §:n 1 momentin tarkoittamalla tavalla ennen kuin jaksossa 9 kuvattu niin sanottu etukäteisostajaa koskeva ehto on täytetty.

5 Viraston selvitystoimenpiteet

12. KKV on lähettänyt yrityskauppaa koskevan lausuntopyyntönsä osapuolten tärkeimmille asiakkaille, kilpailijoille ja tavarantoimittajille. Lisäksi virasto on selvittänyt asiaa yrityskaupan osapuolille ja muille markkinatoimijoille lähetetyin selvityspyynnöin ja tapaamisoin sekä käymällä läpi laajasti osapuolten sisäisiä asiakirjoja ja yrityskaupan valmisteluaineistoa.
13. Alustavaa rakenteellista tarkastelua varten KKV keräsi Pohjois-Pohjanmaan ja Keski-Suomen hyvinvointialueilta tiedot hyvinvointialueen mielenterveys- ja päihdekuntoutujien asumispalvelujen hankintojen arvosta ja hankittujen ja omatuotannon hoitovuorokausien määrästä vuodelta 2023 ja tammi-kesäkuulta 2024. Vastaavat tiedot kerättiin myös ikääntyneiden asumispalveluiden markkinalta Etelä-Savon hyvinvointialueelta Mikkelin seutukunnasta ja Pohjois-Savon hyvinvointialueelta Varkauden seutukunnasta. Kaikki tiedot pyydettiin toimipistekohtaisesti jaoteltuna erikseen tavalliseen ja tehostettuun palveluasumiseen, sekä erikseen mielenterveyskuntoutujiin ja päihdekuntoutujiin.
14. Rakenteellista tarkastelua ja kartta-analyysiä varten KKV keräsi osapuolilta ja kilpailijoilta aineiston, joka koostuu ikääntyneiden asumispalveluita Varkauden ja Mikkelin seutukunnassa tarjoavien yritysten toimipisteistä ja toimipistekohtaisista liikevaihtotiedoista, asukaspaiikkojen määrästä sekä kapasiteetin käyttöasteesta.⁴ Tiedot pyydettiin vuodelta 2023 sekä tammi-elokuulta 2024. Vastaavat tiedot kerättiin myös Pohjois-Pohjanmaalla mielenterveys- ja päihdekuntoutujien asumispalveluita tarjoavilta yrityksiltä. KKV keräsi lisäksi tietoja muun muassa

⁴ Tiedot pyydettiin eriteltynä myös ostajatahon ja sopimustyyppin mukaan. Virasto on tarkastellut markkinaa vaihtoehtoisilla tuotemarkkinamäärittelyillä. Sopimustyyppi-kohtainen tai ostajakohtainen jaottelu ei muuta asian lopputulosta.

Varkauden seutukunnassa sijaitsevien hoivakotien asukkaiden hoivasijoitusta edeltäneestä kotikunnasta sekä toimijoiden suunnitelmista laajentaa toimintaansa.

6 Markkinat, joilla ei havaittu ongelmia

15. Yrityskaupan osapuolilla on päällekkäistä toimintaa sosiaalipalveluiden markkinoilla ikääntyneiden sekä mielenterveys- ja päihdekuntoutujien asumispalveluissa.⁵ Molempien osapuolten palveluntarjontaan kuuluvat tavallinen ja tehostettu palveluasuminen ikääntyneille ja mielenterveyskuntoutujille.
16. Myöhemmin tässä päätöksessä tarkastellaan yksityiskohtaisesti ikääntyneiden asumispalveluiden markkinoita Pohjois-Savon hyvinvointialueella sijaitsevan Varkauden alueella. Seuraavassa on kuvattu markkinat, joilla KKV ei havainnut kilpailuongelmia.⁶
17. Ilmoittajan mukaan osapuolilla on ikääntyneiden asumispalveluissa päällekkäisyyttä Pohjois-Savon lisäksi seitsemällä muulla hyvinvointialueella⁷ ja mielenterveyskuntoutujien asumispalveluissa kolmella hyvinvointialueella⁸. Osapuolilla ei ole seutukuntatason päällekkäisyyksiä mielenterveyskuntoutujien asumispalveluissa. Ikääntyneiden asumispalveluissa osapuolilla on sen sijaan Varkauden lisäksi myös muita seutukunta- ja kuntatason päällekkäisyyksiä.⁹
18. Ilmoittaja on toimittanut KKV:lle markkinatietoja ikääntyneiden sekä mielenterveys- ja päihdekuntoutujien markkinoiden yksityisestä palveluntuotannosta. Ilmoittajan arviot markkinoiden koosta ja markkinaosuuksista perustuvat Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston ("Valvira") ylläpitämiin tietoihin eri toimijoiden asumispalveluyksiköiden toimilupien (nyk. rekisteröintien) mukaisista paikkamääristä.
19. Osapuolten yhteenlasketut markkinaosuudet ikääntyneiden asumispalvelussa Päijät-Hämeen, Keski-Suomen, Pohjois-Pohjanmaan, Kanta-Hämeen, Lapin sekä Vantaan ja Keravan hyvinvointialueilla sekä mielenterveys- ja päihdekuntoutujien asumispalveluissa Lapin hyvinvointialueella jäivät maltillisiksi markkinan tarkastelutavasta riippumatta. Yrityskaupasta seuraava markkinaosuuden lisäys on monilla alueilla vähäinen ja markkinoille jää riittävästi kilpailua yrityskaupan jälkeen.

⁵ Osapuolet tarjoavat lisäksi kotihoitopalveluita. Kohteen toiminta kotihoitopalveluissa koostuu kahdesta yksiköstä Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella. Mehiläinen ei tarjoa kyseistä palvelua Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella. Osapuolilla ei ilmoittajan mukaan ole päällekkäisyyttä kotihoitopalveluissa hyvinvointialueiden tasolla.

⁶ Markkinamäärittely kyseisten markkinoiden osalta on asiassa voitu jättää avoimeksi.

⁷ Päijät-Häme, Keski-Suomi, Pohjois-Pohjanmaa, Vantaa ja Kerava, Etelä-Savo, Kanta-Häme ja Lappi.

⁸ Keski-Suomi, Pohjois-Pohjanmaa ja Lappi.

⁹ Ikääntyneiden asumispalveluissa osapuolilla on Varkauden seutukunnan lisäksi päällekkäisyys Lahden, Jyväskylän, Oulun, Helsingin, Mikkelin ja Savonlinnan seutukunnissa.

20. KKV katsoi jatkokäsittelyyn siirtämistä koskevassa päätöksessään, että yritys-kauppa saattaisi aiheuttaa haitallisia kilpailuvaikutuksia jäljempänä tarkasteltavan Varkauden alueen ikääntyneiden asumispalveluiden lisäksi ikääntyneiden asumispalveluissa Etelä-Savossa Mikkelin alueella sekä mielenterveys- ja päihdekuntoutujien asumispalveluissa Pohjois-Pohjanmaan ja Keski-Suomen hyvinvointialueilla. Virasto on selvittänyt markkinoiden rakennetta kyseisillä alueilla keräämällä yksityisiltä palveluntarjoajilta ja hyvinvointialueilta edellä jaksossa 5 kuvatut aineistot. Jatkoselvityksissä kyseiset markkinat osoittautuivat ongelmattomiksi.
21. KKV:n yksityisiltä palveluntarjoajilta keräämän aineiston perusteella osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus ikääntyneiden asumispalveluissa Etelä-Savon hyvinvointialueella on korkeimmillaan tarkasteltaessa tavallisen palveluasumisen markkinaa kuntatasolla Mikkeliissä. Osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus vuonna 2024 jää maltilliseksi ollen noin [20-30] % (hakasulkeisiin merkityssä kohdassa tarkka tieto on poistettu liikesalaisuutena). Markkinoille jää lisäksi selkeä markkinajohtaja Attendo [50–60] % markkinaosuudella sekä kaksi pienempää kilpailijaa. Keskittymästä ei KKV:n keräämien kapasiteettitietojen perusteella tule Mikkeliissä välttämätöntä kauppakumppania hyvinvointialueelle ikääntyneiden tavallisessa palveluasumisessa.
22. Keski-Suomen hyvinvointialueelta saatujen toimipistekohtaisten ostojen arvon ja hoitovuorokausien perusteella osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus alueen mielenterveys- ja päihdekuntoutujien asumispalveluissa jää koko hyvinvointialueella tarkasteltaessa ilmoittajan arvioimaa maltillisemmaksi, noin [20-30] prosenttiin.¹⁰ Keski-Suomen hyvinvointialueelle jää yrityskaupan jälkeen viisi isompaa kilpailijaa sekä useampia pienempiä toimijoita.
23. Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella on ennen yrityskauppaa toiminut kaksi isoa palveluntarjoajaa, Attendo ja Mehiläinen, sekä lukuisia pienempiä toimijoita. Osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus nousee KKV:n keräämien tietojen perusteella korkeimmaksi tavallisessa palveluasumisessa ollen noin [40-50] %. Humana hoivan tuoma markkinaosuuden lisäys on kuitenkin vain noin [0-5] %. Osapuolten tavallista palveluasumista tarjoavat toimipisteet sijaitsevat lisäksi maantieteellisesti hyvin etäällä toisistaan. Kohteen toimipiste sijaitsee Kuusamossa, noin 200 kilometrin etäisyydellä Mehiläisen Oulussa sijaitsevista toimipisteistä.

7 Relevantit markkinat

7.1 Johdanto

24. Relevanttien markkinoiden määrittely on väline, jonka avulla pyritään tunnistamaan systemaattisesti ne kilpailijat, jotka tuottavat yrityskaupan seurauksena syntyvälle keskittymälle sellaista kilpailun painetta, joka rajoittaa sen

¹⁰ Osapuolilla ei ole mielenterveys- ja päihdekuntoutujien asumispalveluissa seutukuntatasolla päällekkäisyyttä.

markkinavoiman käyttöä. Keskeistä on tunnistaa keskittymän asiakkaiden todelliset vaihtoehtoiset toimituslähteet.¹¹

25. Relevantteihin hyödykemarkkinoihin kuuluvat pääsääntöisesti kaikki ne hyödykkeet, joita asiakkaat ja kuluttajat pitävät keskenään hyvin vaihdettavissa tai korvattavissa olevina niiden ominaisuuksien, hinnan ja käyttötarkoituksen vuoksi. Relevantteja maantieteellisiä markkinoita määritettäessä taas kiinnitetään lähtökohtaisesti huomiota yrityskaupan osapuolten toiminta-alueeseen sekä alueisiin, joilta asiakkailla on realistinen mahdollisuus hankkia kyseisiä hyödykkeitä. Relevantit markkinat määritellään yhdistämällä hyödykemarkkinat ja maantieteelliset markkinat.¹²

7.2 Ikääntyneiden asumispalvelut Varkauden alueella

7.2.1 Ilmoittajan näkemys relevanteista markkinoista

26. Molemmat yrityskaupan osapuolet tarjoavat Varkaudessa tehostettua palveluasumista ikääntyneille. Mehiläinen tarjoaa lisäksi Varkaudessa ikääntyneiden tavallista palveluasumista.
27. Ilmoittajan mukaan ikääntyneiden asumispalveluita on perusteltua tarkastella kokonaisuutena ilman jakoa tavalliseen ja tehostettuun palveluasumiseen. Jako ei ole ilmoittajan näkemyksen mukaan perusteltu, sillä siirtyminen asumistyyppien välillä on mahdollista ja sitä tapahtuu myös käytännössä. Tavallisesti tehostettu ja tavallinen palveluasuminen kilpailutetaan samalla kilpailutuksella. Lisäksi palveluntuottajat tarjoavat laaja-alaisesti erilaisia ikääntyneille suunnattuja asumispalveluita. Tavallista ja tehostettua palveluasumista tarjotaan usein samoissa yksiköissä, ja tehostettuun palveluasumiseen tarkoitettu asukaspaikka on suhteellisen helposti muutettavissa tavallisen palveluasumisen paikaksi sekä päinvastoin. Myös eri palvelutyyppien tilavaatimukset ovat harmonisoitumassa Valviran määrittelemälle tasolle.
28. Ilmoittajan näkemyksen mukaan julkinen tuotanto tulee katsoa osaksi samaa markkinaa yksityisen palveluntarjonnan¹³ kanssa. Ilmoittajan näkemyksen mukaan julkinen tuotanto rajoittaa yksityisten toimijoiden hinnoitteluvapautta luomalla niille konkreettisen hintapaineen, vaikka julkisen ja yksityisen tuotannon välillä ei olekaan suoraa kilpailua hyvinvointialueiden järjestämissä kilpailutuksissa.
29. Ilmoittajan näkemyksen mukaan markkinoita ei ole myöskään tarkoituksenmukaista jakaa sen perusteella, onko palvelun ostajana julkinen taho vai suoraan yksityishenkilö. Osapuolten pääasiallinen asiakasryhmä on hyvinvointialueet, ja

¹¹ KKV:n ohje 5 yrityskauppojen arvioinnista (2022) s. 7–8; Euroopan komission tiedonanto merkityksellisten markkinoiden määritelmästä yhteisön kilpailuoikeuden kannalta (97/C 372/03), kohta 2 ja 13.

¹² KKV:n ohje 5 yrityskauppojen arvioinnista (2022) s. 9–11.

¹³ Yksityisillä palveluntarjoajilla tarkoitetaan tässä päätöksessä myös kolmannen sektorin palveluntarjoajia.

ilmoittajan käsityksen mukaan Suomessa vain hyvin vähäinen osa palveluista myydään suoraan yksityisasiakkaille, jotka maksavat palvelun itse.

30. Ilmoittajan näkemyksen mukaan ikääntyneille tarjottavien asumispalveluiden maantieteellistä markkinaa tulee tarkastella hyvinvointialueen laajuusena. Sote-uudistuksen myötä järjestämisvastuussa olevat hyvinvointialueet joko järjestävät itse tarvitsemansa asumispalvelut tai kilpailuttavat ne hyvinvointialueen laajuusena alueellaan. Lisäksi asumispalveluja käyttäviä henkilöitä voidaan sijoittaa aiempaa helpommin kotikuntansa ulkopuolelle.

7.2.2 KKV:n arvio relevanteista markkinoista

7.2.2.1 Relevantit tuotemarkkinat

31. Vuoden 2023 alussa voimaan tulleen sote-uudistuksen myötä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuu on siirtynyt kunnilta ja kuntayhtymiltä hyvinvointialueille. Hyvinvointialueiden kilpailutus- ja hankintatavat eroavat kuitenkin osin merkittävästikin toisistaan, minkä vuoksi KKV on arvioinut käsillä olevassa asiassa markkinoiden määrittelyä keskittyen Varkauden alueen markkinan erityispiirteisiin.
32. Pohjois-Savon hyvinvointialue on sote-uudistuksen voimaantulon jälkeen kilpailuttanut ikääntyneiden tehostetun palveluasumisen 1.4.2023 alkaneelle, toistaiseksi voimassa olevalle sopimuskaudelle.¹⁴ Hankinta on jaettu viiteen alueelliseen osaan: pohjoinen, koillinen, keskinen, läntinen ja eteläinen alue. Eteläinen alue muodostuu Varkauden, Leppävirran ja Joroisten kunnista.¹⁵ Käytössä on hankintajärjestelmä, johon on hyväksytty kaikki tarjoajat ja niiden tarjoamat asumispalveluyksiköt, jotka täyttävät tarjouspyynnön vaatimukset. Tarjouspyynnössä palveluntarjoajille oli asetettuna kattohinta. Toimittajat on asetettu kussakin hankinnan osassa hinnan mukaiseen etusijajärjestykseen.
33. KKV on keskittynyt arvioimaan yrityskaupan kilpailuvaikutuksia hyvinvointialueen hankkimissa ikääntyneiden asumispalveluissa. Osapuolilla ei ole Varkauden alueella päällekkäisyyttä palvelun kokonaan itse maksavissa asiakkaissa. Valtaosa ikääntyneiden asumispalveluiden kysynnästä kanavoituu hyvinvointialueen järjestämisvastuun kautta. Loppuasiakas hakee hyvinvointialueen järjestämiin asumispalveluihin hyvinvointialueen sosiaalihuollon vanhuspalveluiden kautta.
34. Virasto on ottanut yrityskaupan kilpailuvaikutusten tarkastelussa lähtökohdakseen osapuolten päällekkäisen palvelusegmentin eli ikääntyneiden tehostetun palveluasumisen. Jäljempänä kuvatusti kilpailuvaikutusten arvioinnin johtopäätösten kannalta ei ole merkityksellistä, tarkastellaanko tehostettua ja tavallista

¹⁴ Hankinta on lisäksi uudelleenavattu 1.4.2024 alkaneelle sopimuskaudelle. Uudelleenavaamisen yhteydessä hankintajärjestelmään voi päästä uutena tarjoajana tai tarjota uusia yksiköitä. Ikääntyneiden tavallista palveluasumista ei ole kilpailutettu. Alueella on myös palveluseteliasiakkaita. Pohjois-Savon hyvinvointialueella on myös omaa ikääntyneiden asumispalvelun tuotantoa.

¹⁵ Samat kunnat muodostavat Varkauden seutukunnan.

palveluasumista osana samaa markkinaa vai erillisinä tuotemarkkinoina. Valtaosa Varkauden alueen palveluntarjonnasta on tehostettua palveluasumista.

35. Ilmoittajan mukaan julkiset palveluntuottajat kilpailevat markkinoilla yksityisten palveluntuottajien kanssa. KKV on kuitenkin arviointinsa lähtökohdaksi ottanut yksityisten hoivakotien välisen kilpailun tarkastelun, sillä julkiset toimijat eivät osallistu palveluiden kilpailutuksiin, eivätkä siten luo välitöntä kilpailupainetta yksityisille toimijoille. KKV on kuitenkin ottanut kilpailuvaikutusten arvioinnissa huomioon myös julkisen palveluntuotannon kapasiteetin ja sen käyttöasteen.
36. Asian käsittelyn lopputulos huomioiden relevantin tuotemarkkinan tarkka määrittely voidaan jättää avoimeksi.

7.2.2.2 Relevantit maantieteelliset markkinat

37. Pohjois-Savon hyvinvointialue on edellä kuvatusti kilpailuttanut tehostetun palveluasumisen hankinnan alueellisesti siten, että Varkauden seutukuntaan kuuluvat kunnat muodostavat oman erillisen hankinnan osan.¹⁶ Hankintasopimuksen perusteella Pohjois-Savon hyvinvointialueen asiakas sijoitetaan oman kotikuntansa mukaiselle hankinta-alueelle. Hyvinvointialue noudattaa lähtökohtaisesti hankintajärjestelmän mukaista etusijajärjestystä sijoittaessaan asukkaita tämän hankinta-alueen sisällä yksityisten palveluntarjoajien yksiköihin. Pohjois-Savon hyvinvointialueen mukaan sijoituspäätöksen yhteydessä otetaan kuitenkin aina huomioon asukkaiden tai heidän läheistensä toiveet ja asiakkaat hakeutuvat pääsääntöisesti asumaan nykyisen kotikuntansa alueelle. Varkauden alueen tehostetun palveluasumisen markkina on tästä syystä Pohjois-Savon hyvinvointialueen mukaan pikemmin paikkakunnan tai asuinalueen kuin koko hyvinvointialueen laajuinen.
38. Palveluntarjoajan sijainti vaikuttaa siten sijoituspäätöksiin asukkaiden ja heidän läheistensä toiveiden kautta. Erityisesti hoivapaikkaa toivotaan läheltä joko asukkaan tuttua aluetta tai hyvien kulkuyhteyksien päässä siitä. Myös muut KKV:n kuulemat hyvinvointialueet ovat kuvanneet toimipisteen sijaintia asiakkaan keskeiseksi toimipaikan valintakriteeriksi.
39. Yrityskaupan osapuolten seutukunnan toimipisteet sijaitsevat Varkauden kaupungissa hyvin lähellä toisiaan. Myös muut Varkauden yksityiset hoivakodit sijaitsevat osapuolten toimipisteiden läheisyydessä. Seuraavaksi lähimmät yksityiset hoivakodit sijaitsevat Leppävirran ja Joroisten kuntien keskusta-alueilla. Varkauden keskustaajama kattaa lähes koko Varkauden kaupungin ja sen asukkaat. Joroisten ja Leppävirran kuntien taajama-alueet ja niissä sijaitsevat yksityiset hoivakodit ovat sen sijaan Varkauden keskustaajamasta selvästi erillään ja etäällä.
40. KKV on selvittänyt asiakkaiden ohjaamista ja sijoittautumista yksityiseen palveluntuotantoon Varkauden seutukunnan alueella. KKV:n Pohjois-Savon

¹⁶ Tarjotun asumispalveluyksikön on tullut sijaita sillä alueella, jonka hankintaan tarjoaja kyseisellä tarjouksella on osallistunut.

hyvinvointialueelta sekä yksityisiltä palveluntarjoajilta keräämien tietojen perusteella jopa lähes 90 % Varkauden kaupungin toimipisteiden asiakkaista asui ennen hoivakotiin siirtymistä Varkauden kaupungissa. Vastaavasti Joroisten ja Leppävirran kuntien toimipisteisiin sijoitetaan asukkaita pääasiassa kyseisten kuntien alueilta. Tehostettua palveluasumista tarjotaan Varkauden seutukunnan alueella siten käytännössä yksikön sijaintipaikkakunnalla.

41. Virasto on jäljempänä kilpailuvaikutusten arvioissa tarkastellut ikääntyneiden tehostetun palveluasumisen markkinaa Varkauden kaupungin laajuisena. KKV:n selvitysten mukaan Varkauden kaupungissa asuvien ikääntyneiden osalta hyvinvointialueen tosiasiallinen hankinta-alue muodostuu Varkauden kaupungista. Hyvinvointialueen ei KKV:n arvion mukaan ole mahdollista muuttaa vakiintunutta ohjauksikäytäntöään ja sijoittaa merkittävässä määrin Varkauden kaupungissa asuvia asiakkaita näiden toiveen vastaisesti Leppävirran tai Joroisten toimipisteisiin vaikuttamatta olennaisesti asiakkaan laatukokemukseen.

8 Yrityskaupan kilpailuvaikutukset

8.1 Johdanto

42. Arvioidessaan, johtaako yrityskauppa kilpailulain 25 §:n mukaisesti tehokkaan kilpailun olennaiseen estymiseen, KKV analysoi, onko yrityskaupalla kilpailunvastaisia vaikutuksia. Horisontaalisen yrityskaupan seurauksena markkinoilla toimivien (tai niille pyrkivien) itsenäisten yritysten lukumäärä vähenee, millä voi olla vaikutusta kaupan osapuolten ja niiden kilpailijoiden kohtaamaan kilpailupaineeseen sekä kannustimiin kilpailla.¹⁷
43. Horisontaalisten yrityskauppojen haittateoriat jaetaan koordinoimattomiin (unilateraaleihin) vaikutuksiin ja koordinoituihin vaikutuksiin. Koordinoimattomilla vaikutuksilla tarkoitetaan yksinkertaistetusti sitä, että yrityskauppa poistaa markkinalta merkittävän kilpailupaineen lähteen ja yrityskauppa johtaa kilpailuhaittaan riippumatta siitä, miten muut yritykset markkinoilla toimivat.¹⁸
44. KKV on arvioinut Mehiläisen ja Humana Hoivan välisen yrityskaupan horisontaalisia koordinoimattomia vaikutuksia ikääntyneiden tehostetun palveluasumisen markkinalla Varkaudessa.

8.2 Ilmoittajan näkemys yrityskaupan kilpailuvaikutuksista

45. Ilmoittajan mukaan yrityskauppa ei aiheuta kilpailuongelmia millään mahdollisella markkinalla tai kapeammalla markkinasegmentillä. Ilmoittajan mukaan

¹⁷ KKV:n ohjeessa yrityskauppojen arvioinnista sekä Euroopan komission horisontaalisia sulautumia koskevissa suuntaviivoissa kuvataan tarkemmin tapoja, joilla samalla tuotantoportaalla toimivien yritysten väliset järjestelyt voivat estää tehokasta kilpailua. KKV:n ohje 5 yrityskauppojen arvioinnista s. 6 sekä 13-20, Euroopan komission suuntaviivat horisontaalisten sulautumien arvioinnista (2004/C 31/03), kohdat 22–63.

¹⁸ Euroopan komission suuntaviivat horisontaalisten sulautumien arvioinnista (2004/C 31/03), kohdat 22 ja 24.

Varkauden kaupungissa vuonna 2023 osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus on asukaspaikoista laskettuna [50-60] prosenttia ikääntyneiden palveluasumisen markkinalla ja [40-50] prosenttia tarkasteltaessa tehostettua palveluasumista erillään tavallisesta. Liikevaihdosta laskettuna vastaavat osuudet ovat [40-50] prosenttia ja [40-50] prosenttia. Tarkastelutavasta riippumatta Varkauden kaupungissa toimii osapuolten lisäksi kaksi kilpailevaa toimijaa.

46. Ilmoittajan mukaan Mehiläinen tulee kohtaamaan kilpailua ja kilpailupainetta myös yrityskaupan jälkeen. Julkisella sektorilla on merkittävä neuvotteluvoima asiakkaana ja merkitys korvaavien palveluiden tuottajana. Ilmoittajan mukaan julkinen sektori päättää ja valitsee, tuottaako se itse asumispalvelut kokonaisuudessaan vai osittain ja kuinka suuri osa mahdollisesti hankitaan muilta palveluntarjoajilta.

8.3 KKV:n arvio yrityskaupan kilpailuvaikutuksista

8.3.1 Johdanto

47. Viraston analyysi asiassa perustuu markkinoiden rakenteelliseen tarkasteluun sekä palveluntarjoajien niin sanotun kaptiivisen myynnin tarkasteluun. Kaptiivisella myynnillä tarkoitetaan tässä päätöksessä myyntiä, joka hyvinvointialueen on välttämätöntä hankkia tietyltä yritykseltä järjestämisvastuunsa täyttämiseksi siksi että hyvinvointialueen oma ja muiden toimijoiden yhteenlaskettu kapasiteetti ei riitä kattamaan tarvittuja asiakaspaikkoja.
48. Pohjois-Savon hyvinvointialue tuottaa osan järjestämisvastuulleen kuuluvasta ikääntyneiden tehostetusta palveluasumisesta itse ja hankkii osan markkinoilta. Hankinnat yksityisiltä palveluntarjoajilta on toteutettu pääasiassa edellä kuvatulla hankintajärjestelmällä, jossa palveluntarjoajat on asetettu etusijajärjestykseen kattohinnan puitteissa tarjottujen hintojen mukaisesti. Markkinatoimijat tekevät kilpailutuksen avaamisen jälkeen itsenäiset päätökset siitä, minkä verran kapasiteettia ne hyvinvointialueelle tarjoavat.
49. Hyvinvointialueen järjestämisvastuun, kattohinnan ja kapasiteettirajoitusten vuoksi käsillä olevassa asiassa yrityskaupan kilpailuhaitan ilmeneminen riippuu palveluntarjoajien kaptiivisista asiakasmääristä. Mikäli kilpailijoiden markkinalla oleva kapasiteetti riittää kattamaan kaikki hyvinvointialueen hankinnat, ei keskittymällä ole kannustinta olla tarjoamatta, sillä tarjoamatta jättäminen johtaisi kaikkien asiakkaiden ohjaamiseen kilpailijoille. Mikäli taas kilpailijoiden kapasiteetti ei ole riittävä kattamaan hyvinvointialueen tarpeita ja hyvinvointialueen on välttämätöntä tehdä osa hankinnoista keskittymältä, voi keskittymän olla kannattavaa olla tekemättä tarjousta. Keskittymän on sitä kannattavampaa olla tekemättä kattohinnan mukaista tarjousta, mitä suurempi osa hankinnoista keskittymältä on välttämätöntä hankkia.¹⁹ Järjestämisvastuunsa vuoksi hyvinvointialue ei tällöin

¹⁹Kattohinta estää keskittymää hyödyntämästä hyvinvointialueen riippuvuutta sen kapasiteetista yksinkertaisesti hintaansa nostamalla. Tarjoamatta jättäminen voi kuitenkin mahdollistaa hankintahinnan nostamisen kattohinnan yläpuolelle. Yrityksellä voi olla myös mahdollisuus irtisanoa voimassa oleva sopimus taikka olla tarjoamatta vapautuvia paikkoja hyvinvointialueelle.

kykene sitoutumaan asettamaansa kattohintaan, vaan se hankkii puuttuvan kapasiteetin korkeammalla hinnalla joko uudelleenkilpailuttamalla sopimuksen tai hankkimalla puuttuvat asukaspaikat suorahankintana.

8.3.2 Rakenteellinen tarkastelu

50. Vaikka rakenteelliset mittarit ovat vain ensimmäinen osoitus markkinavoimasta ja markkinavoiman lisääntymisestä, ne ovat tavallisesti tärkeitä tekijöitä arvioinnissa.²⁰ Mitä suurempi markkinaosuus ja keskittyneempi markkina, sitä todennäköisemmin yrityksellä on markkinavoimaa, ja mitä enemmän markkinaosuus lisääntyy, sitä todennäköisempää on, että yrityskauppa johtaa markkinavoiman merkittävään kasvuun. Unionin oikeuskäytännössä on vakiintuneesti katsottu, että vaikka markkinaosuuksien merkitys voi vaihdella markkinoittain, voidaan kuitenkin perustellusti katsoa, että erittäin suuret markkinaosuudet voivat itsessään olla todiste määrävästä markkina-asemasta.²¹
51. Viraston rakenteellinen tarkastelu perustuu edellä jaksossa 5 kuvattuun osapuolilta ja niiden kilpailijoilta kerättyihin tietoihin ikääntyneiden asumispalveluiden myynneistä, asukaspaikkojen määristä ja kapasiteetin käyttöasteesta vuodelta 2023 ja tammi–elokuulta 2024. Tiedot pyydettiin jaoteltuna tehostettuun ja tavalliseen palveluasumiseen.
52. Osapuolten yhteenlaskettuja markkinaosuuksia on tarkasteltu jaoteltuna yhtäältä tavalliseen ja tehostettuun palveluasumiseen, sekä erikseen kokonaismarkkinalla eli arvioiden tavallista ja tehostettua palveluasumista yhdessä.

Taulukko 1: Osapuolten ja kilpailijoiden markkinaosuudet ikääntyneiden tehostetun ja tavallisen palveluasumisen markkinoilla Varkauden kaupungissa (vrk)²²

Palveluntarjoaja	Varkauden kaupunki 2023	Varkauden kaupunki 1–8 2024
Mehiläinen	[20-30] %	[30-40] %
Kohde	[20-30] %	[20-30] %
Osapuolet yhteensä	[50-60] %	[50-60] %
Attendo	[10–20] %	[10–20] %
Varkauden vanhaintukisäätiö Sr	[30–40] %	[30–40] %
Markkinan koko (vrk)	44 000	30 000

Taulukko 2: Osapuolten ja kilpailijoiden markkinaosuudet ikääntyneiden tehostetussa palveluasumisessa Varkauden kaupungissa (vrk)

²⁰ Euroopan komission suuntaviivat horisontaalisten sulautumien arvioinnista (2004/C 31/03), kohta 27.

²¹ Ks. esim. asia T-342/07 Ryanair v. komissio 6.7.2010, kohta 41 oikeuskäytäntöviittauksineen.

²² Virasto on tarkastellut markkinaosuuksia myös myynnin ja vuokran arvolla laskettuna. Markkinaosuudet eivät eroa merkittävästi eri tarkastelutapojen välillä.

Palveluntarjoaja	Varkauden kaupunki 2023	Varkauden kaupunki 1-8 2024
Mehiläinen	[20-30] %	[20-30] %
Kohde	[20-30] %	[20-30] %
Osapuolet yhteensä	[40-50] %	[40-50] %
Attendo	[10-20] %	[10-20] %
Varkauden vanhaintukisäätiö Sr	[30-40] %	[30-40] %
Markkinan koko (vrk)	41 000	27 000

Taulukko 3: Osapuolten osuudet Varkauden kaupungin ikääntyneiden palveluasumisen yksityisen tuotannon kapasiteetista

Palveluntarjoaja	Yhteensä Varkauden kaupunki	Tehostettu palveluasuminen Varkauden kaupunki
Mehiläinen	[30-40] %	[20-30] %
Kohde	[20-30] %	[20-30] %
Yhteensä	[50-60] %	[40-50] %

53. KKV:n rakenteellisen tarkastelun mukaan osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus nousee korkeaksi, [50-60] prosenttiin Varkauden kaupungissa, ja markkinaosuuden lisäys on merkittävä, [20-30] prosenttiyksikköä. Osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus nousee korkeaksi myös tarkasteltaessa ikääntyneiden tehostetun palveluasumisen markkinaa. Osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus vuonna 2024 on [40-50] prosenttia ja markkinaosuuden lisäys [20-30] prosenttia. Molemmilla tarkastelutavoilla keskittymästä tulee selkeä markkinajohtaja ja markkinalle jää vain kaksi kilpailevaa palveluntarjoajaa.
54. Rakenteellinen tarkastelu viittaa määrävän markkina-aseman syntymiseen keskittymälle Varkauden kaupungissa ikääntyneiden (tehostetun) palveluasumisen markkinoilla.

8.3.3 Keskittymästä muodostuu hyvinvointialueelle välttämätön kauppakumppani

55. KKV:n tekemä palveluntarjoajien kaptiivisen myynnin tarkastelu perustuu viraston yrityskaupan osapuolilta ja niiden kilpailijoilta keräämiin kapasiteetti- ja myyntitietoihin. Virasto on keräämiensä tietojen pohjalta laskenut, kuinka paljon hankintoja hyvinvointialueen olisi tehtävä keskittymältä, mikäli kaikki hyvinvointialueen omat sekä osapuolten yksityisten kilpailijoiden asiakaspaikat täytettäisiin ensin. Analyysissä on hyödynnetty keskimääräistä paikkatarvetta vuoden aikana, joten analyysi saattaa aliarvioida osapuolten kaptiivisen myynnin johtuen siitä, että asiakaspaikkojen tarve voi vaihdella vuoden aikana, eikä sadan prosentin käytöaste ole aina mahdollinen.

56. Kilpailijoiden kapasiteetti aikavälillä tammikuu–elokuu 2024 olisi riittänyt kattamaan vain [60–70] prosenttia hyvinvointialueen hankinnoista. Hyvinvointialueen oma kapasiteetti oli ajanjakson aikana kokonaisuudessaan käytössä. Ennen yrityskauppaa osapuolten yritysکوhtainen kaptiivinen myynti Varkauden kaupungin alueen hankinnoista on 0–2 prosenttia markkinasta, mutta yrityskaupan jälkeen hyvinvointialueen olisi hankittava [30–40] prosenttia yksityisten palveluntarjoajien asukaspaikoista keskittymältä.
57. KKV:n arvion mukaan keskittymästä tulee hyvinvointialueelle välttämätön kumppani Varkauden kaupungissa, eikä kilpailijoiden ja hyvinvointialueen oma kapasiteetti riitä kattamaan huomattavaa osaa hyvinvointialueen ikääntyneiden tehostetun palveluasumisen kokonaistarpeesta. Pohjois-Savon hyvinvointialue on yrityskaupan jälkeen merkittävältä osin riippuvainen keskittymän asukaspaikkakapasiteetista järjestämisvastuulle kuuluvassa ikääntyneiden tehostetun palveluasumisen palveluntarjoajien palvelu- ja tukipalveluissa.

8.3.4 Tasapainottavat tekijät

58. Yrityskaupan seurauksena keskittymälle syntyvä huomattavaan markkinavoima ei välttämättä johda tehokkaan kilpailun olennaiseen estymiseen, jos voidaan osoittaa tekijöitä, jotka tehokkaasti tasapainottavat keskittymän aiheuttamia kilpailunvastaisia vaikutuksia.²³ Tasapainottavia tekijöitä verrataan keskittymästä syntyviin haitallisiin vaikutuksiin. Mitä suuremmat keskittymän kilpailunvastaiset vaikutukset ovat, sitä merkittävämpiä tasapainottavien tekijöiden tulee olla, jotta ne riittävät ehkäisemään tai kumoamaan haitalliset vaikutukset.
59. Mehiläinen on indikoinut aikaisessa vaiheessa KKV:lle halukkuutensa ratkaista Varkauden kaupungin ikääntyneiden tehostetun palveluasumisen markkinaa koskeva, KKV:n havaitsema alustava kilpailuongelma sitoumuksilla. Tämän vuoksi KKV ei ole asiassa selvittänyt yrityskaupan tasapainottavia tekijöitä tai mahdollisia tehokkuusetuja.
60. KKV:n selvitysten perusteella keskittymän markkinavoimaa tasapainottava alalle tulo vaikuttaa kuitenkin epätodennäköiseltä. Yksikään KKV:n kyselyyn vastanneista 33 yksityisestä palveluntarjoajasta ei suunnitellut liiketoiminnan aloittamista tai laajentamista Varkaudessa. Myöskään Pohjois-Savon hyvinvointialueella ei KKV:n selvitysten perusteella ole konkreettisia suunnitelmia lisätä ikääntyneiden asumispalveluiden omaa tuotantoaan Varkauden kaupungissa lähivuosina. Muutokset julkisessa tuotannossa eivät siten todennäköisesti myöskään tehokkaasti tasapainota yrityskaupan haitallisia kilpailuvaikutuksia.

8.4 Yhteenveto kilpailuvaikutusten arvioinnista

61. KKV on arvioinut yrityskaupan koordinoimattomia horisontaalisia vaikutuksia ikääntyneiden tehostetun palveluasumisen markkinalla Varkauden kaupungissa. KKV:n tarkastelema haittateoria huomioi hyvinvointialueen kattohinnoittelun

²³ KKV:n ohje 5 yrityskauppojen arvioinnista, s. 27.

pohjautuvan hankintatavan ja sekä yksityisen että julkisen palveluntuotannon kapasiteetit.

62. Viraston arvion mukaan yrityskauppa johtaa tehokkaan kilpailun olennaiseen esytymiseen ikääntyneiden tehostetun palveluasumisen markkinalla Varkauden kaupungissa. Keskittymän markkinaosuus nousee noin 50 prosenttiin riippumatta siitä tarkastellaanko tehostettua palveluntarjontaa omana markkinanaan vai yhdessä tavallisen palveluasumisen kanssa. Keskittymästä muodostuu selkeä markkinajohtaja ja markkinalle jää vain kaksi kilpailijaa. Yrityskaupan myötä palveluiden tuotannosta järjestämisvastuussa oleva hyvinvointialue on riippuvainen merkittävästä osasta keskittymän kapasiteettia ja keskittymästä tulisi välttämätön sopimuskumppani hyvinvointialueelle. KKV:n arvion mukaan hyvinvointialue ei kykenisi sitoutumaan asettamaansa kattohintaan, vaan se joutuisi hankkimaan palveluita keskittymältä korkeammalla hinnalla.
63. Ilmoittaja indikoi käsittelyn aikaisessa vaiheessa halukkuutensa ratkaista asia sitoumuksilla, eikä KKV tämän vuoksi ole selvittänyt tasapainottavia tekijöitä tai mahdollisia tehokkuusetuja.

9 Sitoumukset

9.1 Ilmoittajan KKV:lle esittämät sitoumukset

64. Yrityskaupasta aiheutuvat kilpailuongelmat voidaan usein poistaa yrityskaupan toteuttamisen edellytykseksi asetettavilla ehdoilla. Kilpailulain 25 §:n 2 momentin mukaan KKV:n tulee yrityskaupan kieltoesityksen sijasta ensisijaisesti neuvotella tällaisista ehdoista ja määrätä ne noudatettavaksi, jos yrityskaupan ilmoittajan esittämät ehdot riittävät poistamaan yrityskaupan aiheuttamat kilpailuongelmat.
65. Virasto esitteli ilmoittajalle 8.11.2024 alustavan arvionsa yrityskaupan kilpailuongelmista ikääntyneiden tehostetun palveluasumisen markkinalla Varkauden kaupungissa. Ilmoittaja ilmaisi 14.11.2024 halukkuutensa esittää asiassa sitoumuksia. Ilmoittaja toimitti virastolle 26.11.2024 ensimmäisen sitoumusehdotuksensa.
66. Sitoumusneuvottelujen aikana viraston ja ilmoittajan välillä käytiin keskusteluja ja kirjeenvaihtoa sitoumusten sisällöstä, minkä perusteella ilmoittaja päivitti sitoumusehdotustaan. Virasto pyysi 12.12.2024 lausuntopyynnöllään markkinatoimijoilta näkemystä sitoumusehdotuksesta.²⁴
67. Viraston kanssa käytyjen neuvottelujen ja asiassa suoritetun markkinakuulemisen pohjalta ilmoittaja on 19.12.2024 esittänyt päätöksen liitteenä olevan, asianmukaisesti valtuutettujen henkilöiden toimesta allekirjoitetun, lopullisen ehdotuksen sitoumuksiksi.

²⁴ Viraston saamassa lausuntopalautteessa esitettyä sitoumuskokonaisuutta pidettiin tarpeellisena ja riittävänä poistamaan havaittu kilpailuongelma.

9.2 Sitoumusten arviointi

68. Edellä tässä päätöksessä kuvatusti yrityskauppa johtaa kilpailun olennaiseen esytymiseen ikääntyneiden tehostetun palveluasumisen markkinalla Varkauden kaupungissa.
69. Yrityskaupasta aiheutuvan kilpailuhaitan poistamiseksi ilmoittaja on esittänyt KKV:lle sitoumuksen, jonka mukaan Humana myy Varkaudessa sijaitsevan Humana-konserniin kuuluvan Hoivakoti Joutsenkulma Oy:n (jäljempänä "Joutsenkulma" tai "luovutettava yhtiö") kaikki osakkeet tietyt soveltuvuusedellytykset täyttävälle ostajalle.²⁵
70. Divestointi kattaa ilmoittajan mukaan kaikki omaisuuserät, jotka ovat välttämättömiä Joutsenkulman ja sen harjoittaman liiketoiminnan elinkelpoisuuden ja kilpailukyvyn varmistamiseksi; erityisesti toimipisteen henkilöstön, kaiken aineellisen ja aineettoman omaisuuden, kaikki Joutsenkulman vuokrasopimukset, kaikki toimitilat ja muut myönnettyt luvat, kaikki voimassa olevat Joutsenkulman liiketoimintaan liittyvät asiakassopimukset sekä tietyt toimitussopimukset kolmansien kanssa.
71. Ilmoittaja sitoutuu huolehtimaan, että ostajalle tarjotaan ostajan pyynnöstä ja ostajan tarvitseman ajan, kuitenkin enintään [] ajan luovutettavan yhtiön omistusoikeuden siirtymisestä, siirtymäajan palveluita kustannusvastaavasti edesauttaakseen liiketoiminnan onnistunutta siirtymistä ostajalle.
72. Ilmoittaja on kuvannut annettuja sitoumuksia tarkemmin virastolle toimitetussa perustelumuiistiossa ja sitoumusten liitteissä. Virasto on ottanut nämä sitoumuksista annetut tarkemmat kuvaukset huomioon sitoumusten arvioinnissa.
73. Sitoumusten hyväksyttävyyden perusedellytyksiä kuvataan KKV:n yrityskauppa-valvonnassa hyväksyttäviä sitoumuksia koskevassa ohjeessa ja Euroopan komission hyväksyttävistä korjaustoimenpiteistä antamassa tiedonannossa, joiden mukaisesti ehdotettujen sitoumusten on poistettava kilpailuongelmat kokonaisuudessaan ja oltava kattavia ja kaikin tavoin tehokkaita.²⁶ Sitoumukset on lisäksi voitava panna täytäntöön tehokkaasti lyhyessä ajassa, sillä kilpailuolosuhteita ei voida säilyttää ennallaan markkinoilla ennen kuin sitoumukset on pantu täytäntöön.²⁷ Sitoumukset täyttävät nämä edellytykset ainoastaan siltä osin, kuin KKV kykenee riittävällä varmuudella päättelemään, että ne on mahdollista toteuttaa

²⁵ Ostajalla on oltava muun muassa taloudelliset resurssit, osoitettua asiantuntemusta sekä kannustin, tahtotila ja valmiudet ylläpitää ja kehittää luovutettavan yhtiön liiketoimintaa elinkelpoisen ja aktiivisen kilpailijan asemassa osapuoliin ja muihin kilpailijoihin nähden ikääntyneiden tehostetussa palveluasumisessa Varkaudessa.

²⁶ KKV:n ohje 6 hyväksyttävistä sitoumuksista yrityskauppa-valvonnassa (2024), kohta 6.2 ja komission tiedonanto hyväksyttävistä korjaustoimenpiteistä (2008/C 267/01), kohta 9.

²⁷ KKV:n ohje 6 hyväksyttävistä sitoumuksista yrityskauppa-valvonnassa (2024), kohta 6.2 ja komission tiedonanto hyväksyttävistä korjaustoimenpiteistä (2008/C 267/01), kohta 9.

ja että niistä seuraavat uudet liiketoimintarakenteet ovat riittävän elinkelpoisia ja kestäviä, jotta tehokkaan kilpailun esteet eivät toteudu lähitulevaisuudessa.²⁸

74. KKV on seuraavassa arvioinut ensin sitoumusten kykyä poistaa havaitut kilpailuongelmat ja sen jälkeen niiden täytäntöönpanon tehokkuutta.

Sitoumukset poistavat yrityskaupasta johtuvat kilpailuongelmat

75. Luovutus sopivalle ostajalle poistaa KKV:n identifioimat kilpailuhuolet ikääntyneiden tehostetun palveluasumisen markkinalla Varkaudessa. Ilmoittajan toimittamien tietojen perusteella kohteella ei ole Varkaudessa muita ikääntyneiden tehostettua palveluasumista tarjoavia toimipisteitä. Sitoumus poistaa siten kokonaan osapuolten toiminnan välisen päällekkäisyyden ikääntyneiden tehostetun palveluasumisen markkinalla Varkaudessa.

Sitoumusehdotus antaa riittävän varmuuden sitoumusten tehokkaasta täytäntöönpanosta

76. Sitoumuksen mukainen divestointi koskee Joutsenkulmaa kokonaisuudessaan sen kaikki osakkeet ja liiketoiminta mukaan lukien. Edellä kuvatusti divestoinnissa ostajalle siirtyvät kaikki luovutettavan yhtiön liiketoimintaan liittyvät voimassa olevat asiakassopimukset. Henkilöstön näkökulmasta divestointi tarkoittaa koko Joutsenkulman henkilöstön siirtymistä ostajan palvelukseen.

77. KKV on ottanut sitoumusten arvioinnissa huomioon, että divestoinnin kohteena on itsenäinen yhtiö, joka on ennen yrityskauppaa toiminut Humana-konsernin ai-noana ikääntyneiden asumispalveluita tarjoavana yhtiönä Varkaudessa. Divestointi koskee siten itsenäistä yhtiötä (eng. *stand-alone*), jota pidetään yleensä elinkelpoisuuden näkökulmasta parempana vaihtoehtona kuin liiketoiminnasta erikseen divestoitavaksi erotettavia osia.²⁹

78. Sitoumuksen tehokas täytäntöönpano varmistetaan lisäksi sillä, että osapuolet sitoutuvat niin sanottuun etukäteisostajaa koskevaan ehtoon, jonka mukaan ilmoitettua yrityskauppaa ei saa panna täytäntöön ennen kuin ostajan kanssa on tehty sitova sopimus luovutettavan yhtiön myynnistä ja KKV on hyväksynyt sekä ostajan että luovutettavan yhtiön myynnin. Kyseisellä ehdolla lisätään ilmoittajan kannustimia saattaa luovutusmenettely nopeasti ja tehokkaasti päätökseen.³⁰ Sitoumusehdotus antaa myös riittävän varmuuden siitä, että luovutettava yhtiö tulee siirtymään tehokkaasti ostajalle, jonka omistuksessa siitä tulee aktiivinen ja elinkelpoinen kilpailuvoima sekä suhteessa keskittymään että muihin kilpailijoihin. Kilpailuongelmien poistumisen kannalta on niin ikään tärkeää, että osapuolet

²⁸ Komission tiedonanto hyväksyttävistä korjaustoimenpiteistä (2008/C 267/01), kohta 10.

²⁹ KKV:n ohje 6 hyväksyttävistä sitoumuksista yrityskauppavalvonnassa (2024), kohta 6.5.2 ja komission tiedonanto hyväksyttävistä korjaustoimenpiteistä (2008/C 267/01), kohdat 32–33.

³⁰ KKV:n ohje 6 hyväksyttävistä sitoumuksista yrityskauppavalvonnassa (2024), kohta 6.5.3 ja komission tiedonanto hyväksyttävistä korjaustoimenpiteistä (2008/C 267/01), kohdat 53–57.

sitoutuvat luovuttamaan luovutettavan yhtiön ostajalle riittävän lyhyessä määräajassa ja tarvittaessa riippumattoman asiantuntijan toteuttamana ilman vähimmäishintaa.

79. Luovutusta edeltävään väliaikaan kohdistuvia luovutettavan yhtiön kilpailukyvyyn ja myyntikelpoisuuden säilymiseen liittyviä riskejä vähentävät sitomusehdotusten veloitteet, jotka koskevat elinkelpoisuuden, markkinoitavuuden ja kilpailukyvyyn ylläpitoa, Joutsenkulman eriyttämistä keskittymälle jäävästä liiketoiminnasta sekä luottamuksellisten tietojen eristämistoimenpiteitä luovutettavan yhtiön ja yrityskaupan osapuolten muiden liiketoimintojen välillä. Sitoumusten mukaisilla vaikutusvallan palauttamista koskevalla kiellolla sekä rekrytointikielloilla varmistetaan sitoumusten rakenteellisen vaikutuksen säilyminen.
80. Sitoumukset toteutetaan riippumattoman asiantuntijan valvonnassa. Valvonta vahvistaa sitoumusten valvonnan tehokkuutta ja uskottavuutta tavalla, joka myös osaltaan mahdollistaa sitoumusten täytäntöönpanoon ja noudattamiseen liittyvien riskien huomioimisen.
81. Edellä kuvatuin perustein KKV katsoo, että sille esitetty sitoumuskokonaisuus riittää poistamaan yrityskaupasta muutoin aiheutuvan tehokkaan kilpailun olennaisen estymisen. Yrityskaupan hyväksymiselle asetetuilla ehdoilla varmistetaan edellytykset kilpailullisen rakenteen säilymiselle markkinoilla.

10 Sovelletut säännökset

Kilpailulaki (948/2011) 21, 22, 24, 25, 26 ja 27 §.

11 Muutoksenhaku

Kilpailulain 49 a §:n 2 momentin nojalla yrityskaupan ilmoittaja ei saa hakea tähän päätökseen muutosta valittamalla.

12 Lisätiedot

Lisätietoja päätöksestä antaa johtava asiantuntija Riina Autio, puhelin 029 505 3690, sähköposti etunimi.sukunimi@kkv.fi.

Pääjohtaja

Kirsi Leivo

Johtava asiantuntija

Riina Autio

Liitteet

Mehiläinen Oy:n sitomusehdotus 19.12.2024
Ohje liikesalaisuusarvioinnista

SITOMUSEHDOTUS

ASIA KKV/695/14.00.10/2024, Mehiläinen / Humana hoiva

Kilpailu- ja kuluttajavirasto ("KKV") on 19.9.2024 antanut päätöksen ("Ensimmäisen Vaiheen Päätös") jatkoselvitykseen ryhtymisestä yrityskaupassa, jossa Mehiläinen Hoivapalvelut Oy, Mehiläinen Oy ja Ykkös- ja Onnikodit Oy hankkivat osakekaupalla seuraavien Humana-konserniin kuuluvien yhtiöiden osakkeet: Humana Hoiva Oy, Hoivakoti Joutsenkulma Oy, Palvelukoti Hilmarin Oy ja Pirtakoti Oy (jäljempänä "Yrityskauppa").

Kilpailu- ja kuluttajavirasto ("KKV") on 8.11.2024 päivätyssä yhteenvedossa KKV:n selvitysten tuloksista esittänyt alustavan arvionsa Yrityskaupan kilpailuvaikutuksista. KKV:n alustavan arvion mukaan Yrityskauppa johtaisi tehokkaan kilpailun olennaiseen estymiseen Varkauden kaupungissa ikääntyneiden asumispalveluiden markkinoilla. Mehiläisellä on Varkaudessa yksi ikääntyneiden asumispalveluyksikkö. Varkaudessa sijaitsee myös Hoivakoti Joutsenkulma Oy, joka on Humana-konserniin kuuluvan Nordic Senior Services Oy:n omistuksessa.

Poistaakseen KKV:n esittämät alustavat kilpailuhuolet sekä edistääkseen sovinnollista ja nopeaa ratkaisua yrityskauppa-asiassa, Mehiläinen esittää alla olevan sitomusehdotuksen. Mehiläinen korostaa, että tämä sitomusehdotus on tehty KKV:n esittämien alustavien kilpailuhuolien pohjalta, eikä Mehiläinen ole yhtä mieltä KKV:n yhteenvedon johtopäätöksissä esittämistä yrityskaupan kilpailuvaikutuksista.

Kaikki tässä esitettävät sitoumukset ovat ehdollisia päätransaktion toteutumiselle.

Tämä asiakirja sisältää osapuolten liikesalaisuuksia ja on kokonaisuudessaan salassa pidettävä. Mehiläinen toimittaa KKV:lle julkisen version tästä asiakirjasta erikseen.

Sitomusehdotus

Mehiläinen ehdottaa, että KKV hyväksyy Yrityskaupan seuraavilla ehdoilla.

Mehiläisen ja edellä mainittujen Humana-konsernin yhtiöiden välinen Yrityskauppa hyväksytään seuraavin ehdoin:

Osio A. Määritelmät

- Avainhenkilöt** tarkoittaa kaikkea Divestoitavan Liiketoiminnan elinkelpoisuuden ja kilpailukyvyyn ylläpitämiseksi välttämätöntä henkilöstöä, käytännössä yksikön päällikköä ja palveluvastaavaa, kuten Liitteessä 1 on mainittu.
- Closing** tarkoittaa Divestoitavan Liiketoiminnan omistusoikeuden siirtymistä Ostajalle.
- Closing-jakso** tarkoittaa [] ajanjaksoa siitä, kun KKV on hyväksynyt Ostajan.
- Divestoitava Liiketoiminta** tarkoittaa Humana-konserniin kuuluvaa Hoivakoti Joutsenkulma Oy:tä ja kaikkea sen harjoittamaa liiketoimintaa, joka on määritelty Osiossa B ja Liitteessä 1.

ALLEKIRJOITETTU
ASIANHALLINTAJÄRJESTELMÄSSÄ

- e) **Divestoinnista Vastaava Riippumaton Asiantuntija** tarkoittaa riippumatonta asiantuntijaa, (i) jonka Mehiläinen nimeää ja KKV nimittää, jos Myyntisopimusta ei ole allekirjoitettu Ensimmäisen Myyntivaiheen aikana; ja (ii) jolle annetaan yksityisoikeudellinen mandaatti myydä Divestoitava Liiketoiminta Toisen Myyntivaiheen aikana ilman vähimmäishintaa.
- f) **Ensimmäinen Myyntivaihe** tarkoittaa [] ajanjaksoa Voimaantulopäivästä.
- g) **Henkilöstö** tarkoittaa kaikkea Divestoitavan Liiketoiminnan palveluksessa tällä hetkellä olevaa henkilöstöä.
- h) **Humana** tarkoittaa Humana Finland Oy:tä (y-tunnus 2991142-2) ja Humanan konserniyhtiöitä, mukaan lukien Nordic Senior Services Oy (y-tunnus 2301404-2) tytäryhtiöineen.
- i) **Humana hoiva** tarkoittaa Yrityskaupan kohteeseen kuuluvia Humana-konsernin yhtiöitä Humana Hoiva Oy (y-tunnus 2769452-4), Hoivakoti Joutsenkulma Oy (y-tunnus 2348341-2), Palvelukoti Hilmaria Oy (y-tunnus 0955759-3) ja Pirtakoti Oy (y-tunnus 2203782-4).
- j) **KKV** tarkoittaa Kilpailu- ja kuluttajavirastoa.
- k) **Liite** tarkoittaa näiden sitoumusten liitettä/liitteitä, jossa kuvataan yksityiskohtaisemmin Divestoitavaa Liiketoimintaa.
- l) **Luottamuksellinen Tieto** tarkoittaa mitä tahansa liikesalaisuuksia, tietotaitoa, kaupallista tietoa tai muuta sellaista yksityistä tietoa, joka ei ole julkisesti saatavilla.
- m) **Mehiläinen** tarkoittaa Mehiläinen Hoivapalvelut Oy:tä (y-tunnus 2099743-4) ja Mehiläisen konserniyhtiöitä.
- n) **Myyntisopimus** tarkoittaa Ostajan kanssa Divestoitavan Liiketoiminnan myynnistä tehtyä sitovaa sopimusta.
- o) **Osapuolet** tarkoittaa Mehiläistä ja Humanaa edellä Osion A alakohdissa m) ja h) olevien määritelmien mukaisesti.
- p) **Ostaja** tarkoittaa yhtiötä tai henkilöä, jonka KKV on hyväksynyt Divestoitavan Liiketoiminnan ostajaksi Osiossa D esitettyjen edellytysten mukaisesti.
- q) **Päätös** tarkoittaa KKV:n päätöstä hyväksyä Mehiläisen yksinomaisen määräysvallan hankinta kohdassa i) mainituissa yhtiöissä Mehiläisen esittämin ja KKV:n määräämin ehdoin.
- r) **Riippumaton Asiantuntija** tarkoittaa riippumatonta asiantuntijaa, joka on Mehiläisen nimeämä ja KKV:n hyväksymä ja nimittämä, ja jolla on velvollisuus valvoa toimenpiteitä ostajaehdokkaan löytämiseksi ja Divestoitavan Liiketoiminnan divestoinnista huolehtimiseksi Ensimmäisen Myyntivaiheen ja mahdollisesti Toisen Myyntivaiheen aikana. Mikäli Myyntisopimusta ei ole tehty Ostajan kanssa Ensimmäisen Myyntivaiheen aikana, Riippumattomalla Asiantuntijalla on yksinoikeus myydä Divestoitava Liiketoiminta Toisen Myyntivaiheen aikana ilman vähimmäishintaa, ellei Mehiläinen ehdota KKV:lle toisen henkilön nimittämistä Divestoinnista Vastaavaksi Riippumattomaksi Asiantuntijaksi. Riippumattoman Asiantuntijan velvollisuudet on määritelty Osiossa E.
- s) **Toiminnan Eriyttämisestä Vastaava Johtaja** tarkoittaa Humanan nimittämää henkilöä, joka vastaa Divestoitavan Liiketoiminnan päivittäisestä liiketoiminnasta Riippumattoman Asiantuntijan valvonnan alaisena.

- t) **Toinen Myyntivaihe** tarkoittaa ajanjaksoa Ensimmäisen Myyntivaiheen päättymisestä.
- u) **Voimaantulopäivä** tarkoittaa Päätöksen päivämäärää.
- v) **Yrityskauppa** tarkoittaa KKV:lle ilmoitettua yrityskauppaa asiassa KKV/695/14.00.10/2024, Mehiläinen / Humana hoiva.

Osio B. Divestointisitoumus ja Divestoitavan Liiketoiminnan määrittely

Divestointisitoumus

- 1 Mehiläinen, Yrityskaupan ilmoitusvelvollisena, antaa KKV:lle seuraavan sitoumuksen:
 - Humana myy Ostajalle alla ja Liitteessä 1 tarkemmin määritellyn Divestoitavan Liiketoiminnan.
- 2 Osapuolet sitoutuvat huolehtimaan siitä, että Humana myy Divestoitavan Liiketoiminnan Ensimmäisen Myyntivaiheen aikana. Jos tällainen ostaja löytyy, Humana sitoutuu allekirjoittamaan lopullisen sitovan Myyntisopimuksen Ensimmäisen Myyntivaiheen aikana. Mikäli Myyntisopimusta ei ole tehty Ensimmäisen Myyntivaiheen loppuun mennessä, Osapuolten tulee antaa Riippumattomalle Asiantuntijalle (tai Divestoinnista Vastaavalle Riippumattomalle Asiantuntijalle) yksinoikeudellinen mandaatti myydä Divestoitava Liiketoiminta Toisen Myyntivaiheen aikana.
- 3 Ehdotettua Yrityskauppaa ei saa panna täytäntöön ennen kuin Humana tai tarvittaessa Riippumaton Asiantuntija/Divestoinnista Vastaava Riippumaton Asiantuntija Divestoitavan Liiketoiminnan myyjän puolesta on tehnyt KKV:n hyväksymän Ostajan kanssa Myyntisopimuksen tämän sitoumusehdotuksen kohdan 18 mukaisesti.
- 4 Mehiläisen katsotaan täyttäneen tämän sitoumuksen, jos:
 - (a) Ensimmäisen Myyntivaiheen loppuun mennessä Humana tai Toisen Myyntivaiheen loppuun mennessä Riippumaton Asiantuntija/Divestoinnista Vastaava Riippumaton Asiantuntija on tehnyt lopullisen sitovan Myyntisopimuksen Ostajan kanssa; ja
 - (b) Closing tapahtuu Closing-jakson aikana.
- 5 Ylläpitääkseen näiden sitoumusten rakenteellista vaikutusta Mehiläinen ei saa hankkia, ja sen tulee huolehtia, että siihen sidoksissa olevat yhtiöt, eivät hanki, kussakin tapauksessa ajan Closingin jälkeen, määräysvaltaa Divestoitavaan Liiketoimintaan kokonaisuudessaan tai sen osaan, suoraan tai välillisesti.

Divestoitavan Liiketoiminnan rakenne ja määritelmä

- 6 Divestoitava Liiketoiminta, joka on kuvattu tarkemmin alla ja Liitteessä 1, käsittää Varkauden kaupungissa Pohjois-Savon maakunnassa sijaitsevan Hoivakoti Joutsenkulma Oy:n kaikki osakkeet ja sen ikääntyneiden asumispalveluliiketoiminnan kokonaisuudessaan.
- 7 Kuten Liitteessä 1 on kuvattu, Divestoitavaan Liiketoimintaan sisältyvät kaikki omaisuuserät sekä henkilöstö, jotka ovat välttämättömiä Divestoitavan Liiketoiminnan elinkelpoisuuden ja kilpailukyvyn varmistamiseksi, erityisesti ja siinä laajuudessa sekä muodossa kuin Liitteessä 1

on kuvattu:

- (a) Henkilöstö;
- (b) kaikki aineellinen ja aineeton omaisuus;
- (c) kaikki Divestoitavan Liiketoiminnan vuokrasopimukset;
- (d) kaikki toimiluvat ja muut luvat, jotka jokin valtiollinen organisaatio on myöntänyt Divestoitavan Liiketoiminnan hyväksi, mikäli siirrot ovat tarpeen;
- (e) kaikki voimassa olevat asiakassopimukset ja avoimet tarjoukset/neuvottelut, jotka liittyvät Divestoitavaan Liiketoimintaan (tarkoittaen, että Ostajalle ei siirretä avoimia tarjouksia/neuvotteluita tai asiakassopimuksia, jotka liittyvät pääasiassa Humanan muihin liiketoimintayksiköihin tai -divisiooniin).
- (f) kolmansien osapuolten kanssa tehdyt toimitussopimukset/suhteet, jotka liittyvät Divestoitavaan Liiketoimintaan (tarkoittaen, että Ostajalle ei siirretä Humanan muiden liiketoimintayksiköiden ja -divisioonien kanssa jaettuja toimitussopimuksia), mikäli mahdollista kyseessä olevan sopimuksen ehtojen perusteella ja Ostajan halutessa.

- 8 Edistääkseen Divestoitavan Liiketoiminnan onnistunutta siirtoa Ostajalle Humana sitoutuu tarjoamaan Ostajalle siirtymäajan palveluita sikäli, kun Ostaja tarvitsee niitä Divestoitavan Liiketoiminnan jatkamiseen, kussakin tapauksessa kustannusvastaavasti. Tällaisia siirtymäajan palveluja tarjotaan Ostajan pyynnöstä ja Ostajan tarvitseman ajan, kuitenkin enintään [] ajan Closingista.

Osio C. Liitännäiset sitoumukset

Divestoitavan Liiketoiminnan elinkelpoisuuden, markkinoitavuuden ja kilpailukyvyyn säilyttäminen

- 9 Osapuolet sitoutuvat huolehtimaan Voimaantulopäivästä Closingiin asti siitä, että ne säilyttävät Divestoitavan Liiketoiminnan taloudellisen elinkelpoisuuden, markkinoitavuuden ja kilpailukyvyyn noudattaen tavanomaisia liiketoimintakäytäntöjä ja minimoivat mahdollisimman pitkälle riskit Divestoitavan Liiketoiminnan kilpailullisen potentiaalin menettämisestä. Tämä sitoumus käsittää erityisesti, että kumpikin Osapuoli:
- (a) on ryhtymättä mihinkään toimenpiteeseen, jonka tarkoitus on vaikuttaa haitallisesti Divestoitavan Liiketoiminnan arvoon, hallinointiin tai kilpailukykyyn tai haitallisesti muuttaa Divestoitavan Liiketoiminnan toiminnan luonnetta ja laajuutta, taikka teollista tai kaupallista strategiaa tai investointipolitiikkaa;
 - (b) ryhtyy kaikkiin kohtuullisiin toimiin, mukaan lukien asianmukaiset (alan käytäntöihin perustuvat) kannustinjärjestelmät sen varmistamiseksi, että Avainhenkilöillä on kannustimet pysyä Divestoitavan Liiketoiminnan palveluksessa, ja on pyytämättä tai siirtämättä ketään Henkilöstöön kuuluvia henkilöitä Osapuolille ennen Closingia;
 - (c) Mikäli yksittäiset Avainhenkilöt kuitenkin poikkeuksellisesti irtisanoutuvat Divestoitavan Liiketoiminnan palveluksesta, kulloinkin relevantin Osapuolen tulee huolehtia, että se toimittaa perustellun ehdotuksen kyseisen henkilön tai henkilöiden korvaamisesta, ja Mehiläisen tulee toimittaa tällainen ehdotus edelleen KKV:lle ja Riippumattomalle Asiantuntijalle. Ehdotuksen tulee osoittaa, että korvaava henkilö on sopiva kyseisen Avainhenkilön tehtävien hoitamiseen. Korvaamisen on tapahduttava Riippumattoman Asiantuntijan valvonnassa, ja tämä raportoi KKV:lle.

Toiminnan eriyttäminen

- 10 Osapuolet sitoutuvat kumpikin osaltaan Voimaantulopäivästä Closingiin huolehtimaan, että Divestoitava Liiketoiminta pidetään erillään Humanalle jäävästä ja Yrityskaupan myötä Mehiläiselle siirtyvästä liiketoiminnasta ja Yrityskaupan täytäntöönpanon jälkeen Mehiläiselle siirtyneestä ja Mehiläisen muusta liiketoiminnasta. Osapuolet sitoutuvat huolehtimaan, että i) Osapuolille jäävän liiketoiminnan johto ja henkilökunta eivät osallistu Divestoitavan Liiketoiminnan harjoittamiseen ja että ii) Avainhenkilöt ja Henkilöstö eivät osallistu Osapuolille jäävän liiketoiminnan harjoittamiseen tai raportoi Divestoitavan Liiketoiminnan ulkopuolisille tahoille.
- 11 Osapuolet sitoutuvat Voimaantulopäivästä Closingiin asti avustamaan Riippumatonta Asiantuntijaa siinä, että Divestoitavaa Liiketoimintaa johdetaan Osapuolten muusta liiketoiminnasta erillisenä ja myyntikelpoisena yksikkönä. Humanan tulee huolehtia, että Humana nimittää Toiminnan Eriyttämisestä Vastaavan Johtajan. Toiminnan Eriyttämisestä Vastaavan Johtajan, jonka tulee kuulua Avainhenkilöihin, tulee johtaa Divestoitavaa Liiketoimintaa itsenäisesti ja sen liiketoiminnan intressien mukaisesti varmistaakseen sen elinkelpoisuuden, markkinoitavuuden ja kilpailukyvyn sekä riippumattomuuden Osapuolille jäävästä ja Mehiläiselle siirtyvistä liiketoiminnoista. Toiminnan Eriyttämisestä Vastaava Johtaja tulee toimimaan yhteistyössä Riippumattoman Asiantuntijan kanssa ja raportoimaan Riippumattomalle Asiantuntijalle.

Eristämistoimenpiteet

- 12 Osapuolet sitoutuvat toteuttamaan kaikki tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, etteivät ne Voimaantulopäivän jälkeen saa haltuunsa mitään Divestoitavaan Liiketoimintaan liittyvää Luottamuksellista Tietoa ja että niiden ennen Voimaantulopäivää haltuunsa saamat Luottamukselliset Tiedot tuhoetaan eikä Osapuolet käytä niitä. Osapuolilla on kuitenkin oikeus saada ja säilyttää sellaiset Divestoitavaan Liiketoimintaan liittyvät Luottamukselliset Tiedot, jotka ovat kohtuudella arvioiden tarpeellisia Divestoitavan Liiketoiminnan myymisen kannalta tai joiden säilyttämiseen ja/tai joista raportoimiseen Osapuolilla on lakisääteinen velvollisuus. Edellä mainittu velvoite tuhota Luottamukselliset Tiedot ei koske sellaisia Mehiläisen Yrityskaupan valmistelun yhteydessä saamia Luottamuksellisia Tietoja, joita ei käytännössä ole eroteltavissa Yrityskaupan muista tiedoista. Mehiläinen sitoutuu siihen, että se ei käytä Yrityskaupan yhteydessä saamiaan Divestoitavaa Liiketoimintaa koskevia tietoja Divestoitavan Liiketoiminnan kanssa kilpailevassa toiminnassa.

Rekrytointikielto

- 13 Mehiläinen ei saa rekrytoida, ja sen tulee huolehtia, että siihen sidoksissa olevat yhtiöt eivät rekrytoi Divestoitavan Liiketoiminnan mukana siirrettyjä Avainhenkilöitä [] ajan Closingista.

Due diligence

- 14 Jotta potentiaaliset ostajat voisivat toteuttaa kohtuullisen due diligence -menettelyn, Humana sitoutuu tavanomaisia luottamuksellisuustakeita noudattaen ja divestointiprosessin vaiheesta riippuen:
- (a) toimittamaan potentiaalisille ostajille riittävästi Divestoitavaa Liiketoimintaa koskevaa tietoa;
 - (b) toimittamaan potentiaalisille ostajille riittävät tiedot Henkilöstöstä sekä antamaan heille kohtuullisen pääsyn Henkilöstöön.

Raportointi

- 15 Mehiläisen tulee toimittaa KKV:lle ja Riippumattomalle Asiantuntijalle kirjallinen raportti Humanan ja potentiaalisten ostajien välillä käytyjen neuvottelujen kulusta viimeistään kunkin kuun 10. päivänä Voimaantulopäivää seuraavan kuukauden päättymisestä (tai muuten KKV:n kohtuullisesta pyynnöstä). Mehiläisen tulee toimittaa kopio Humanan valitseman tai valitsemien potentiaalisten ostajien tekemistä tarjouksista KKV:lle ja Riippumattomalle Asiantuntijalle [] sisällä saatuaan tiedon tarjousten jättämisestä.
- 16 Mehiläinen toimittaa KKV:lle ja Riippumattomalle Asiantuntijalle Humanan Mehiläiselle toimittamat tiedot datahuoneen asiakirjoista ja due diligence -menettelystä sekä kopion information memorandum -muistiosta KKV:lle viimeistään [] kuluessa Voimaantulopäivästä ja Riippumattomalle Asiantuntijalle viimeistään [] kuluessa siitä, kun Riippumaton Asiantuntija on nimitetty ja hyväksytty Osion E mukaisesti.

Osio D. Ostaja

- 17 Saadakseen KKV:n hyväksynnän ostajan on täytettävä seuraavat kriteerit:
- (a) Ostajan on oltava riippumaton Osapuolista ja niihin sidoksissa olevista yhtiöistä ja vailla yhteyksiä Osapuoliin ja niihin sidoksissa oleviin yhtiöihin;
 - (b) Ostajalla on oltava taloudelliset resurssit, osoitettua asiantuntemusta sekä kannustin, tahtotila ja valmiudet ylläpitää ja kehittää Divestoitavaa Liiketoimintaa elinkelpoisen ja aktiivisen kilpailijan asemassa Mehiläiseen ja muihin kilpailijoihin nähden ikääntyneiden asumispalveluiden markkinalla Varkauden kaupungissa;
 - (c) Ostajalla on oltava riittävät resurssit harjoittaa tehokkaasti ikääntyneiden asumispalveluliiketoimintaa Varkauden kaupungissa;
 - (d) Ostajalla on oltava olemassa olevat toimitussuhteet, taikka kyky solmia tarvittavat toimitussuhteet, voidakseen jatkaa Divestoitavaa Liiketoimintaa tehokkaasti;
 - (e) Divestoitavan Liiketoiminnan hankinta ostajan toimesta ei saa todennäköisesti aiheuttaa, KKV:n käytettävissä olevien tietojen perusteella, *prima facie* -kilpailuhuolia taikka riskiä näiden sitoumusten täytäntöönpanon viivästyemisestä. Ostajan on myös kohtuudella odotettava saavan asiaankuuluvilta viranomaisilta kaikki tarvittavat hyväksynät Divestoitavan Liiketoiminnan hankinnalle.
- 18 Myyntisopimuksen täytäntöönpano on ehdollinen sille, että KKV on hyväksynyt ostajan. Kun Humana on päässyt sopimukseen ostajan kanssa ja Humana ja ostaja ovat allekirjoittaneet Myyntisopimuksen, Mehiläisen tulee toimittaa [] KKV:lle ja Riippumattomalle Asiantuntijalle kopio ostajan ja Humanan allekirjoittamasta Myyntisopimuksesta. Mehiläisen tulee pystyä osoittamaan KKV:lle, että ostaja täyttää yllä kohdassa 17 ostajalle kuvatut kriteerit ja Divestoitava Liiketoiminta myydään KKV:n Päätöksen ja näiden sitoumusten mukaisella tavalla. KKV:n on arvioitava ehdotus viipymättä ja vahvistettava, että ostaja täyttää yllä kohdassa 17 ostajalle kuvatut kriteerit.

Osio E. Riippumaton Asiantuntija

Riippumattoman Asiantuntijan nimeäminen

- 19 Mehiläisen tulee toimittaa KKV:lle hyväksyttäväksi mahdollisimman pian ja viimeistään [] kuluessa Voimaantulopäivästä ehdotus yhdestä luonnollisesta tai oikeushenkilöstä,

jota Mehiläinen ehdottaa Riippumattomaksi Asiantuntijaksi. Mehiläinen sitoutuu olemaan panematta Yrityskauppaa täytäntöön ennen Riippumattoman Asiantuntijan nimittämistä.

- 20 Mikäli KKV ei hyväksy Mehiläisen ehdottamaa henkilöä Riippumattomaksi Asiantuntijaksi, Mehiläisen tulee kahden (2) viikon kuluessa KKV:n hylkäävästä ilmoituksesta tiedon saatuaan nimetä kaksi (2) muuta luonnollista tai oikeushenkilöä. Mikäli KKV ei hyväksy Mehiläisen uusia ehdotuksia, KKV:n tulee nimetä Riippumaton Asiantuntija. KKV:n hyväksymä tai nimeämä Riippumaton Asiantuntija tulee nimittää yhden (1) viikon kuluessa siitä, kun KKV on hyväksynyt tai hylännyt Mehiläisen ehdotuksen.
- 21 Riippumattoman Asiantuntijan tulee olla Osapuolista riippumaton ja esteetön, minkä lisäksi Riippumattomalla Asiantuntijalla tulee olla tarvittava pätevyys tehtävänsä hoitamiseksi.
- 22 Mehiläisen on maksettava Riippumattomalle Asiantuntijalle korvaus siten, että se ei estä Riippumattoman Asiantuntijan riippumatonta ja tehokasta tehtävien hoitamista.

Riippumattoman Asiantuntijan velvollisuudet

- 23 Riippumattoman Asiantuntijan tulee valvoa niitä toimenpiteitä, joita Mehiläinen toteuttaa ostajan löytämiseksi ja huolehtiakseen, että Divestoitava Liiketoiminta tulee divestoiduksi Ensimmäisen Myyntivaiheen ja tarvittaessa Toisen Myyntivaiheen aikana sekä sinä aikana, jota sitoumusten (Osio B) ja liitännäisten sitoumusten (Osio C) noudattamisen valvonta edellyttää. Valvottaviin toimenpiteisiin lukeutuvat:
- (a) sitoumusten (Osio B) ja liitännäisten sitoumusten (Osio C) noudattamisen valvonta;
 - (b) neuvonta mahdollisten sitoumusten tulkintaa koskevien erimielisyyksien osalta sekä tarvittaessa ratkaisuehdotuksen tekeminen KKV:lle;
 - (c) divestointiprosessin edistymisen arviointi, sekä sen varmistaminen, että potentiaaliset ostajat saavat riittävät ja oikeat tiedot Divestoitavasta Liiketoiminnasta; ja
 - (d) divestointiprosessin edistymisen, mukaan lukien ostajaehdokkaiden, ostotarjousten ja sopimusneuvotteluiden etenemisen raportointi KKV:lle viipymättä.
- 24 Riippumattoman Asiantuntijan tulee toimittaa KKV:lle viikon kuluessa näiden sitoumusten kohdassa 18 tarkoitetun Myyntisopimuksen vastaanottamisesta perusteltu lausunto ehdotetun ostajan soveltuvuudesta ja riippumattomuudesta sekä Divestoitavan Liiketoiminnan elinkelpoisuudesta divestoinnin jälkeen sekä siitä, myydäänkö Divestoitava Liiketoiminta Päätökseen liitettyjen ehtojen ja velvoitteiden mukaisesti.
- 25 Mikäli sitovaa Myyntisopimusta ei ole tehty Ensimmäisen Myyntivaiheen aikana, tai KKV ei ole hyväksynyt ostajaehdokasta kyseisen ajanjakson aikana, Riippumattoman Asiantuntijan toimenkuvaa laajennetaan kattamaan myös Divestoitavan Liiketoiminnan myynti Toisen Myyntivaiheen alusta alkaen ja alla olevan mukaisesti, ellei KKV ole Mehiläisen hakemuksesta hyväksynyt toista henkilöä Divestoinnista Vastaavaksi Riippumattomaksi Asiantuntijaksi. Mehiläisen tulee esittää KKV:lle Riippumattoman Asiantuntijan toimenkuvan laajentamista kattamaan Divestoitavan Liiketoiminnan myynti tai ehdottaa Divestoinnista Vastaavan

Riippumattoman Asiantuntijan nimittämistä viimeistään yksi (1) kuukausi ennen Ensimmäisen Myyntivaiheen päättymistä.

- 26 Toisen Myyntivaiheen aikana Riippumattoman Asiantuntijan (tai Divestoinnista Vastaavan Riippumattoman Asiantuntijan) tulee myydä Divestoitava Liiketoiminta ilman vähimmäishintaa sopivalle ostajalle edellyttäen, että KKV on hyväksynyt sekä ostajan että Divestoitavan Liiketoiminnan myynnin Päätöksen ja näiden sitoumusten mukaisesti. Riippumattomalla Asiantuntijalla/Divestoinnista Vastaavalla Riippumattomalla Asiantuntijalla on oikeus sisällyttää Myyntisopimukseen (sekä mahdollisiin liitännäissopimuksiin) ehdot, jotka se katsoo tarkoituksenmukaisiksi myynnin kannalta, kuten tavanomaiset vakuutuksiin ja vastuunrajoituksiin liittyvät ehdot, joita myynnin toteuttaminen kohtuudella edellyttää. Riippumattoman Asiantuntijan/Divestoinnista Vastaavan Riippumattoman Asiantuntijan tulee keskustella Osapuolten kanssa ennen tällaisten ehtojen sisällyttämistä Myyntisopimukseen. Riippumattoman Asiantuntijan/Divestoinnista Vastaavan Riippumattoman Asiantuntijan tulee suojella Mehiläisen ja Humanan oikeutettuja taloudellisia intressejä, ottaen kuitenkin huomioon Mehiläisen velvollisuus huolehtia Divestoitavan Liiketoiminnan divestoinnista ilman vähimmäishintaa Toisen Myyntivaiheen aikana.
- 27 Riippumattoman Asiantuntijan tulee raportoida KKV:lle nimityksestään lähtien kirjallisesti näiden sitoumusten noudattamisesta sekä divestointiprosessin edistymisestä, mukaan lukien ostajaehdokkaista, ostotarjouksista sekä divestointiprosessin edistymisestä sekä Divestoitavan Liiketoiminnan taloudellisen elinkelpoisuuden, markkinoitavuuden ja kilpailukyvyyn säilyttämisestä Ensimmäisen Myyntivaiheen aikana ja tarvittaessa Toisen Myyntivaiheen aikana. Riippumattoman Asiantuntijan tulee toimittaa tällaiset raportit aina kuukauden 15. päivään mennessä ja toimittaa samalla Osapuolille asianosaisjulkisen versio raportista. Ensimmäisen ja Toisen Myyntivaiheen jälkeen Riippumaton Asiantuntija raportoi KKV:lle aina tarvittaessa ja vähintään puolivuositain. Riippumaton Asiantuntija toimittaa samanaikaisesti Osapuolille asianosaisjulkisen version raportista. Riippumattoman Asiantuntijan tulee raportoida KKV:lle ilman aiheetonta viivästystä, mikäli näitä sitoumuksia on rikottu ja toimittaa samanaikaisesti Osapuolille asianosaisjulkisen versio tällaisesta ilmoituksesta.
- 28 Riippumattoman Asiantuntijan toimenkuva päättyy, kun Osion B mukainen Divestointisitoumus ja kohdan 13 mukainen sitoumus (Rekrytointikielto) ovat tulleet täytetyiksi kyseisissä sitoumuksissa määritellyn mukaisesti. KKV voi kuitenkin vaatia Riippumattoman Asiantuntijan uudelleennimitystä, jos myöhemmin on syytä epäillä, että näitä sitoumuksia tai liitännäisiä sitoumuksia ei ole pantu täytäntöön kokonaisuudessaan ja asianmukaisesti.

Mehiläisen ja Humanan tehtävät ja velvoitteet

- 29 Mehiläinen vastaa Riippumattoman Asiantuntijan kulujen korvaamisesta myöhemmin tehtävän sopimuksen mukaisesti.
- 30 Riippumattomalla Asiantuntijalla on oikeus saada kaikki tarvitsemansa tiedot ja asiakirjat sekä kaikki tarvitsemansa kohtuullinen apu Osapuolilta sekä erikseen kummankin neuvonantajilta tässä sitoumuskokonaisuudessa määriteltujen tehtäviensä hoitamiseksi.
- 31 Osapuolet suostuvat siihen, että KKV voi jakaa kummankin Luottamuksellisia Tietoja Riippumattomalle Asiantuntijalle. Riippumaton Asiantuntija ei saa paljastaa tällaisia tietoja.

Helsingissä, 19.12.2024

Mehiläisen asiamiehenä:

Signed by:
[Redacted]
[Redacted]

Humanan asiamiehenä:

Signed by:
[Redacted]
[Redacted]

Liite – RM-lomake liitteineen